

ÜNNEPI TANULMÁNYOK
CSÉCSY GYÖRGY
65. SZÜLETÉSNAPIJA
TISZTELETÉRE

I. KÖTET

SZERKESZTETTÉK:
SZIKORA VERONIKA ÉS TÖRÖK ÉVA

KIADJA:
DEBRECENI EGYETEM
ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KARA

FELELŐS KIADÓ:
SZIKORA VERONIKA, DÉKÁN
DEBRECENI EGYETEM, ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR

SZERKESZTŐK:
SZIKORA VERONIKA ÉS TÖRÖK ÉVA

A SZÖVEGEK KORREKTÚRÁJÁT
TÖRÖK ÉVA VÉGEZTE.

A TANULMÁNYOKAT LEKTORÁLTA:
PROF. DR. HORVÁTH M. TAMÁS DSC

TANSZÉKVEZETŐ EGYETEMI TANÁR
DEBRECENI EGYETEM, ÁLLAM- ÉS JOGTUDOMÁNYI KAR
PÉNZÜGYI JOG ÉS KÖZMENEDZSMENT TANSZÉK

© 2017, A SZERZŐK

ISBN 978-963-318-679-4

KÉSZÜLT A FŐNIX MÉDIA NYOMDAÜZEMÉBEN.

DEBRECEN, 2017

ÜNNEPI TANULMÁNYOK
CSÉCSY GYÖRGY
65. SZÜLETÉSNAPIJA
TISZTELETÉRE

I. KÖTET

SZERKESZTETTÉK:
SZIKORA VERONIKA ÉS TÖRÖK ÉVA

TARTALOMJEGYZÉK

SZIKORA VERONIKA ELŐSZÓ (HELYETT).....	7
SZAKMAI ÖNÉLETRAJZ.....	9
ANDORKÓ IMRE KISAJÁTÍTÁSI CÉLOK MAGYARORSZÁGON.....	13
AUER ÁDÁM A CORPORATE GOVERNANCE JELLEMZŐI NAGY-BRITANNIÁBAN	29
ISTVÁN BALÁZS VERS LA FIN DE LA CLAUSE GÉNÉRALE DE COMPÉTENCE DES COLLECTIVITÉS REGIONALES?	39
BÁN DÁNIEL A JOGHATÓSÁGI MEGÁLLAPODÁSOKRA ALKALMAZANDÓ JOG MEGHATÁROZÁSÁNAK EGYES KÉRDÉSEI	49
BARZÓ TÍMEA A MÉLTÁNYOSSÁG ÉS GYENGÉBB FÉL VÉDELMEK ÉRVÉNYESÜLÉSE CSALÁDJOGBAN.....	63
YURIY BOSHYTSKYI INNOVATIVE PROSPECTS OF UKRAINE IN THE AREA OF INTELLECTUAL PROPERTY.....	73
CSAHOLCZI ÉRIKA POLGÁRI JOGI ALAPELVEK ÉRVÉNYESÜLÉSE A TÁRSASÁGI JOGBAN	81
Csák Csilla IPARJOGVÉDELMEK A FENNTARTHATÓ KÖRNYEZETVÉDELMEK SZOLGÁLATÁBAN.....	93
CSECSY ANDREA A KELLÉKSZAVATOSSÁGI IGÉNYÉRVÉNYESÍTÉSI HATÁRIDŐK AZ 1959. ÉVI IV. TÖRVÉNY HATÁLYBALÉPÉSÉTŐL NAPJAINKIG	101
CSEHI ZOLTÁN AZ ÜGYGONDNOKRÓL ÉS KÖTELEZETTSÉGEIRŐL	113
FARKAS CSABA GONDOLATOK AZ ÜZLETRÉSZ ÖRÖKLÉSÉRŐL	133
JUDIT FAZEKAS CONSUMER CREDIT CRISIS AND UNFAIR CONTRACT TERMS REGULATION IN HUNGARY	141
FÉZER TAMÁS A FELELŐSSÉG ÚJ IRÁNYAI A MAGYAR MAGÁNJOGBAN	159
FODOR LÁSZLÓ MAGÁNJOGI (JELLEGŰ) INTÉZMÉNYEK A TELEPÜLÉSI KÖRNYEZETVÉDELMEK.....	175
FÓNAI MIHÁLY JOGHALLGATÓK PROFESSZIÓ-KÉPE ÉS ELHELYEZKEDÉSÉNEK MINTÁZATAI A DEBRECENI EGYETEMEN	189

GÖRÖG MÁRTA	
A TUDÁS HATALMA VS. A JOG KERETRENDSZERE (?) GONDOLATOK A TUDÁS, S KÜLÖNÖSEN AZ ÖTLET JOGI KERETRENDSZERBE VONHATÓSÁGÁRÓL.....	205
GRAD-GYENGE ANIKÓ	
NINC S ÚJ A NAP ALATT – AVAGY GÓRC SÓ ALATT A BIZOTTSÁG SZERZŐI JOGI REFORMJÁNAK SZABAD FELHASZNÁLÁSAI	213
HAJNAL ZSOLT – JAGUSZTIN TAMÁS	
A HATÁRON ÁTNYÚLÓ KOLLEKTÍV FOGYASZTÓI ÉRDEKEK VÉDELME A KOLLÍZIÓS JOGBAN	235
JAKAB NÓRA	
AZ EGYÉNI ÖNKORMÁNYZAT JELENTŐSÉGÉRŐL A MUNKAJOGBAN	247
JOBBÁGYI GÁBOR	
AZ ÉLET ÉS HALÁL CIVILIZÁCIÓJÁNAK KÜZDELME	261
JUHÁSZ ÁGNES	
ELMÉLKEDÉS AZ IPARJOGVÉDELMI SZERZŐDÉSEK KODIFIKÁCIÓJÁRÓL.....	265
KÁROLYI GÉZA	
PROBLÉMÁK A JOGI SZEMÉLYEK ÁTALAKULÁSÁVAL, EGYESÜLÉSÉVEL, SZÉTVÁLÁSÁVAL KAPCSOLATOS JOGI SZABÁLYOZÁSBAN KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A SZÖVETKEZETI FORMÁBAN MŰKÖDŐ SZÖVETKEZETI HITELINTÉZETEKRE	273
KECSKÉS ANDRÁS – BUJTÁR ZSOLT	
AZ ÁRNYÉKBANKRENDSZEREK JOGI SZABÁLYOZÁSA – NEMZETKÖZI KITEKINTÉS.....	281
KENDERES GYÖRGY	
JOGELMÉLETI, JOGTÖRTÉNETI ÉS SZABÁLYOZÁSBELI ELLENTMONDÁSOKKAL TERHELT MUNKAVÁLLALÓI KÁRTÉRÍTÉSI FELELŐSSÉG	299
KESERŰ BARNA ÁRNOLD	
DÁVID ÉS GÓLIÁT HARCA: AZ IRÁNYÍTÓZÓNÁS SPORTCIPŐ ESETE.....	323
KISS TIBOR	
PILLANATFELVÉTEL A KÉPMÁS VÉDELMEHEZ FÜZŐDŐ JOG BÍRÓI GYAKORLATÁRÓL I. RÉSZ	339
ANDRÁS KOLTAY	
PRIVACY IN PUBLIC PLACES – CELEBRITIES, SUICIDES, OUTSIDERS, NAKED MEN AND MUSLIM VEILS ON THE STREET.....	363
LENKOVICS BARNABÁS	
A POZITÍV ADÓSLISTA ALKOTMÁNYOSSÁGI HÁTTERE.....	379
LESZKOVEN LÁSZLÓ	
A SLAMBUCKÉSZÍTÉS MŰVÉSZETE, ÉRTÉKJOGI MEGKÖZELÍTÉSBN	389

GÖRÖG MÁRTA

intézetvezető egyetemi tanár

Szegedi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar

Civilisztikai Tudományok Intézete

A TUDÁS HATALMA VS. A JOG KERETRENDSZERE (?)

GONDOLATOK A TUDÁS, S KÜLÖNÖSEN

AZ ÖTLET JOGI KERETRENDSZERBE VONHATÓSÁGÁRÓL*

Az ünnepelt a magánjogi oktatás és kutatás azon emblemikus személyei közé tartozik, akik neve fémjelzi a jogi karok magánjogi iskoláit. Csécsy György neve előbb a miskolci jogi karral forrt össze, majd a debreceni magánjogi iskola alapjait fektette le. Az ünnepelt iránti tiszteletem kifejezéséeként az általa magas szinten művelt egyik kutatási területet, a szellemi tulajdonjogot érintő tematikájú tanulmánnyal köszöntöm e jeles alkalomból.

Jelen tanulmány címe azon lakonikus kérdés kapcsán kíván gondolatébresztő lenni, hogy vajon az emberi tudás körülírható, szabályozható, védhető-e a jog által. E kérdésre a magyar jog alapján keressük a választ.

Az intellektuális tudás eredője az emberi elme. Ugyanakkor nem állíthatjuk feltétlenül, hogy a tudás eredendően az emberi személyiség része. Azt gondoljuk, a tudás később, akár mint tapasztalati, akár mint tanult tudás évek múltával válik a személyiség részévé. Ugyanilyen állítást nem biztos, hogy tehetünk az intellektuális alkotóerő kapcsán, lévén mentalitásunkat, „alkotói attitűdünket” eredendően befolyásolhatja a genetika, amely

---

* A kutatást az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.

adottságként kezelendő az emberi személyiség kapcsán. A tág értelemben felfogott, az ötletet, tapasztalatot, ismereteket, megoldást is magában foglaló megszerzett tudás a személyiség részét képező belső tudattartalom, s mint ilyen, a külvilág jelenségeivel nehezen megragadható, a külvilág számára eredendően rejtve marad. Az alkotó kizárólagos hatalma körében maga dönt mások számára való hozzáférhetővé tételéről akár az egyéni, eredeti jelleget magán viselő mű nyilvánosságra hozatala,¹ akár például a találmány szabadalmi oltalmi bejelentésével.² Kizárólagos jogosultként a tudás mások számára abszolút / relatív rejtve maradását is elhatározhatja, akár a tudás belső tudattartalomként való tartásával, a szerzői mű nyilvánosság számára fel nem fedésével, vagy akár a tudás korlátozott személyi körrel való megosztásával. Az alkotó személyiség teljessége ezáltal abszolút.

A tudás ezen kettőssége kettős értelmezést nyújt a jogi keretrendszer kapcsán. A kérdés lényege abban mutatkozik, hogy vajon értelmezhető-e valamennyi tudás a jogi keretrendszer mentén. Valamennyi tudás jogilag értékelhető, védhető? A válasz lényege magában a tudásban rejlik. Mondhatni, ahány „tudás”, annyiféle jogi értelmezés, lévén a fókusz maga határozza meg a jogi eszközrendszert. A tudás „rejtettsége” nem jelenti feltétlenül jogi védelmének hiányát. Így a nyilvánosságra nem hozott szerzői mű ipso iure védelemben részesül a védelmi idő teljességére,³ know-how-ként értelmezett nem nyilvános tudás üzleti titokként⁴ részesül védelemben. A védelem az előbbi esetben abszolúte, míg az utóbbinál korlátozottan kizárólagos.⁵

A szerzői jog,⁶ valamint az iparjogvédelmi szabályozás megvonja az abszolút hatályú védelmet / oltalmat attól az ötlettől, amelynek tudástartalma vitathatatlan, s ha innovációs tartalmát tekintjük, úgy gazdasági értéke nem csak vitathatatlan, hanem jelentős is. Ha a tudás teljességéből indulunk ki, úgy a maradékelméltre építve az ötlet jogi fogalomköre arra a „maradvány-tudásra” korlátozódik, amely kívül marad a szerzői jog, iparjogvédelmi oltalmon, valamint a személyiségi jogként értelmezett üzleti titok, know-how védelmén.

A tudásintenzív, illetve a start-up vállalkozások mind hasznosítható innovatív ötletre épülnek. Nehezen található olyan fejlesztés, találmány, szerzői mű, amely ne egy ötletre épülne.⁷ A tudásszomj, a probléma az intellektuális alkotófolyamat mozgatórugója, s a „villanyt”, az „isten szikrát”, a „múzsza csókját” maga az ötlet jelenti. A későbbi fejlesztés, tudástermék, szellemi termék mind-mind ebből az ötletből táplálkozik. Ez az

1 A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (továbbiakban: Sztj.) 10. § (1) bekezdés.

2 A találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény 6. §.

3 Sztj. 31. §.

4 Ptk. 2: 47. § (2) bekezdés.

5 A kizárólagos jogosultság korlátozottságát az adja, hogy a know-how jogosultja nem részesül védelemben a mérnöki visszafejtővel, a párhuzamos független fejlesztővel, valamint azzal szemben, aki kereskedelmi forgalomban jóhiszeműen, ellenérték fejében jutott a know-how birtokába. Ptk. 2: 47. § (3) bekezdés.

6 Sztj. 1. § (6) bekezdés.

7 Ahogy Szigeti Flóra fogalmaz „minden szellemi alkotás alapja egy „különböző” ötlet; különbözik a többitől (egyéni-eredeti), különbözik a régitől (szabadalmaztatható találmány), minőségileg különbözik a többitől (védjegy). Szigeti Flóra: A szellemi alkotások joga az új Ptk-ban – Változások a Ptk-n innen és túl. In: Kollár Kármén Csenge, Tar Adrienn (szerk.): Új Polgári Törvénykönyv. Aktuális kérdések, Budapest, ELTE Bibó István Szakkollégium (2013) 87. 14. lábjegyzet.

ötlet azonban több mind maga a probléma. Az ötlet jelentésstartalma szerint: „Eszme, gondolat, mely mintegy hirtelen keletkezik s beleütődik az elmébe.”⁸ „Hirtelen támadt (meglepető) gondolat.”⁹ Talán Elisabeth M. Gilbert amerikai író nő írja le legimpulzívabban az ötlet szellemi tulajdonjogi szempontból is relevánsnak mondható lényegét: „Az ötletek testetlen, tisztán energia alkotta létformák. Tőlünk teljesen függetlenül léteznek, de képesek rá, hogy kapcsolatba lépjenek velünk - habár ezt elég furcsa módon teszik. Az ötleteknek nincs fizikai testük, de van tudatuk, és kétségkívül van akaratuk is. Az ötleteket csupán egyetlen impulzus vezérli: manifesztálódniuk kell. Márpedig ebben a világban egy ötletnek csak egy módja van arra, hogy manifesztálódjon - egy emberi lényvel való együttműködés révén. Csupán az emberi erőfeszítés képes arra, hogy egy ideát az éteriből a valóság birodalmába kísértjen.” Ez az idea az, amelyre az innovációra építő (tudás)gazdaság épít. Az esetek egy részében a fejlesztéshez, piacosításhoz szükséges személyi és tárgyi infrastruktúra rendelkezésre áll, ugyanakkor hiányzik az az ötlet, amelyre alapítottan hasznosítható szellemi tulajdon, termék jön létre. Míg a másik oldalon, gyakorta az ötlet nem jár együtt a kívánt infrastruktúrával. A piaci, fejlesztési szándékok a szakasz e két végétét kívánják összekapcsolni a piaczgazdaságot élénkítő együttműködések generáló pályázatok / projektek által. Emellett vannak olyan ötletpályázatok is, amelyek célja nem gazdasági eredetű.¹⁰ A start-up vállalkozások támogatása érdekében megjelentek azon pályázati felhívások, melyek az ötlet fázistól, a validáción, prototípusfejlesztésen át támogatják az innovatív start-up vállalkozásokat a piacra vitelben, a fenntartható üzleti modell kialakításában, valamint a befektetésre való alkalmasság elérésében.¹¹

Az ötlet kívül esik a szerzői jogi védelem, valamint az iparjogvédelem oltalmi körén annak ellenére, hogy – a fentiek szerint is – ötlet nélkül nincs szellemi tulajdon, nincs hasznosítható tudás. Az ötlet ipso iure nem részesül abszolút hatályú oltalomban / védelemben csak akkor, ha az egyúttal kimeríti az üzleti titok fogalmi elemeit.¹² A jogalkalmazási gyakorlatban a felek a tárgyalások megkezdése előtt titoktartási szerződést, NDA-t kötnek egymással, mely kontraktus relatív hatályú védelmet keletkeztet a felek viszonyában az ötlet jogosultja számára. A gyakorlat keresi azokat a jogintézményeket, mellyel az ötlet jogosultjának pozícióját bizonyítani, illetve erősíteni tudja. Bizonyítandó az ötlet jogosultjának személyét, valamint az adott időpontban való meglétét a gyakorlat

8 Szojlesztense.com (letöltés dátuma: 2017. augusztus 10.).

9 Puzstai Ferenc (főszerk.): *Magyar Értelmező Kéziszótár*, második, átdolgozott kiadás, Budapest, Akadémiai (2003) 1046-1047.

10 Lásd például többek között közelmúltból a Lechner Tudásközpont által a budapesti Szent György tér és Dísz tér megújítására, urbanisztikai-építészeti újrafogalmazására hirdetett nyílt ötletpályázatot. [Elérhető: <http://szentgyorgyterpalyazat.hu/>.]; A Magyar Ergonómiai Társaság által a Magyar Formatervezési Tanács közreműködésével hirdetett „E₂₀ – Ergonómiai ötlet-pályázat – 2017” című pályázat. A pályázat célja, hogy olyan termékötleteket jutalmazzon elismeréssel, melyek a mindennapi életünket könnyebbé, kényelmesebbé, biztonságosabbá és hatékonyabbá teszik, valamint egészségünk megőrzését szolgálják. [Elérhető: <https://www.sztnh.gov.hu/sites/default/files/e2o2017.pdf>.]; Csontváry Kosztka Tivadar alkotásait méltó módon bemutató „kiállítóter” lehetséges magyarországi helyszíneire vonatkozó ötletpályázat. [Elérhető: <http://csontvarypalyazat.hu/> (letöltés dátuma: 2017. augusztus 11.).]

11 GINOP-2.1.5-15 kódszámú, Az innovációs ökoszisztéma kialakítására, valamint a gyors növekedési potenciállal rendelkező, innovatív vállalkozások dinamikus fejlődésének és nemzetközi piacra jutásának megalapítására kiírt pályázati felhívás.

12 Ptk. 2:47. § (1) bekezdés.

három eszközt vesz igénybe: az önkéntes műnyilvántartást,¹³ az ötlet leírását tartalmazó okirat közjegyzői bizalmi őrzését, tárgyletétként / okirati letétként való közjegyzői letétbe helyezését,¹⁴ valamint a felek közötti – elsősorban együttműködési – megállapodásban annak kikötését, hogy az ötlet a jogosultat illeti meg. Az első két eszköz mindenkiel szemben bizonyítja mind az ötlet meglétét, mind pedig azt, hogy az adott időpontban az ötlet a jogosult „birtokában” volt. A megállapodásbeli tartalom elsősorban a szerződéses partnerek vonatkozásában bír „kötőerővel”, ugyanakkor harmadik személyek irányába is bizonyítja az ötlet adott időpontbeli meglétét. Problémát egyrésztől azon szerződési kikötés jelenthet, amely magának a szerződésnek a létét, a szerződés teljes tartalmát is üzleti titoknak tekinti, s ezáltal a feleket az üzleti titok megóvására kötelezi. Másodsorban ugyancsak bizonyítási nehézségekhez vezethet, ha a szerződés nem tér ki az ötlet megjelölésére, tematikus körülírására, s csupán abbéli rendelkezést tartalmaz, hogy a feleket illeti meg mindazon tudás, ötlet, szellemi tulajdon, amely a szerződés megkötése előtt került a „birtokukba”.

Bár a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala által vezetett önkéntes műnyilvántartás szerzői művek nyilvántartására irányul, a jogalkalmazás gyakorlata él ezen jogintézmény bizonyítási eszközként való igénybevételével figyelemmel arra, hogy a. az ötlet leírása egyéni, eredeti jelleget magán viselő közleményben ölthet testet, b. a szerző által lezárt borítékban elhelyezett tartalom jellegét nem vizsgálja az SZTNH. A szerzői jogról szóló törvény által másodlagosan vélelmezett szerzői minőség ekként a szerzői művet sajátjaként műnyilvántartásba vetetett személyt illeti meg.¹⁵ A közjegyzői letéttel összehasonlítva mindkét jogi eszköz az ötlet meglétének bizonyíthatóságához nyújt segítséget, ugyanakkor az önkéntes műnyilvántartásba helyezés ár-érték viszonyt tekintve előnyösebb.¹⁶ Mind az önkéntes műnyilvántartás, mind a közjegyzői letétbehelyezés közokiratnak minősül, teljes körűen bizonyítja „a benne foglalt intézkedést vagy határozatot, továbbá az okirattal tanúsított adatok és tények valóságát, úgyszintén az okiratban foglalt nyilatkozat megtételét, valamint annak idejét és módját,”¹⁷ illetve az új perrendtartás alapján „hogy a kiállító a benne foglalt intézkedést megtette vagy határozatot a benne foglalt tartalommal meghozta, a közokirattal tanúsított adatok és tények valóságát, a közokiratban foglalt nyilatkozat megtételét, annak idejét és módját.”¹⁸

13 Vö.: Szaniszlai Péter, Kovács Márk: *Mire jó az önkéntes műnyilvántartás?* Oldalszám nélküli internetes megjelenítés [Elérhető: <http://www.jogiforum.hu/blog/2/184> (letöltés dátuma: 2017. augusztus 12.).]

14 A közjegyzői letéttel összefüggő egyes kérdésekről szóló 19/2014. (III. 13.) KIM rendelet 8-13. §.

15 A szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény 94/B. § (2) bekezdés

16 Figyelemmel arra, hogy az önkéntes műnyilvántartásba helyezés iránti kérelem igazgatási szolgáltatási díja 5.000,- Ft. (26/2010. (XII. 28.) KIM rendelet 3. § (1) bekezdés), míg az okirat közjegyzői bizalmi őrzése a közjegyzői díjszabás hatálya alá esik, mely összeg a gyakorlat szerint meghaladja a műnyilvántartási eljárás díjat. Lásd: a Magyar Országos Közjegyzői Kamara Kamarai díjszabását. [Elérhető: <https://www.mokk.hu/ugyfeleknek/a-kozjegyzoi-dijszabas.php> (letöltés dátuma: 2017. augusztus 15.).]

17 A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 195. §.

18 A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 323. § (3) bekezdés.

Mindkét esetben annak kell bizonyítani, hogy a nyilvántartásba vett személy / a tárgyletétet közjegyzői letétbe helyezett személy nem a szerzői jogok jogosultja, aki azt vitatja. Ezen két jogi eszköz közös meghatározó ismérve a közokirati bizonyítási jelleg.

A belső világ jelenségei alapvetően akkor szabályozhatóak a jog által, ha azok megjelennek a külvilágban, valamilyen formában manifesztálódnak. Igaz ez általában az elme szüleményeire is. Az ötlet „védelemben részesíthetősége”, bizonyíthatósága feltételezi annak rögzítettségét. Közhiteles nyilvántartásba vétele, szerződési védelme rögzítettséget kíván. Ugyanígy az iparjogvédelmi oltalom tárgyai rögzítettségen alapuló oltalom útján nyerik el abszolút hatályú védelmüket, s ugyanez mondható el a szerzői művek kapcsán is, függetlenül azok típusától mindig valamilyen manifesztálódást feltételez szerzői műként való értelmezésük. A Polgári Törvénykönyv a know-how-kénti értékelés feltételévé teszi az azonosításra alkalmas módon való rögzítettséget.¹⁹ Ez a rögzítettség az alapja a szellemi tulajdoni oltalmi / védelmi tárgyak, valamint a know-how transzferét támogató szerződéseknek, így különösen az átruházási, felhasználási, hasznosítási, franchise szerződéseknek. Ebből az okfejtésből adódik a kérdés, vajon a belső, rögzítettséget nem nyert tudás jogi keretrendszerbe vonható-e. Úgy véljük, van olyan tudástartalom, amely rögzítettség nélkül is jogátruházás tárgyát képezi. Így különösen vegyes licencszerződés esetén a szabadalom hasznosításához nélkülözhetetlen olyan, a jogosult birtokában álló nem közismert, vagyoni értékkel bíró műszaki ismeret átadása, amely nem feltételezi a rögzítettséget, pl. betanítás útján átadható.

Az ötlet, mint „elmébe ütődő” eszme, gondolat természetes személyt kíván megalkotójaként, létrehozójaként. A szellemi alkotótevékenység már ezen fázisában relevanciával bírnak azok a jogviszonyok, amelyek az ötlet jogutódlását eredményezik, legyen az akár közalkalmazotti, vagy munkajogi jogviszonyban, akár pedig szerződéses relációban „megalkotott” ötlet. Az ötlet elsődleges jogosultját megillető vagyoni jogosultságok jogutódlás útján szállnak át a másodlagos jogutódra, így különösen a munkáltatóra, megrendelőre, megbízóra, vagyis – az üzleti titok /know-how analógiáját tekintve – arra a személyre, aki az ötlet feletti ellenőrzést jogszerűen gyakorolja.²⁰ Ezt a jogosulti pozíciót a fentebb jelzett bizonyítási eszközrendszer hatékonyan képes kezelni, lévén a az önkéntes műnyilvántartásba vételt a szerző, illetve a szerzői joghoz kapcsolódó jogok jogosultja kérheti²¹ b. a közjegyzői letét a lehető személyének megjelölését követeli meg²² c. a szerződésben már a jogosult munkáltató, megrendelő, megbízó személye kerül feltüntetésre. Ekként az ötletnél szellemi tulajdonjogi analógiával személyhez fűződő és vagyoni jogokat különböztethetünk meg, ahol a vagyoni értékű jogok „átáramolhatnak”

19 Ptk. 2:47. §.

20 Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2016/943 irányelve (2016. június 8.) a nem nyilvános know-how és üzleti információk (üzleti titkok) jogosulatlan megszerzésével, hasznosításával és felfedésével szembeni védelemlről 2. cikk 2. pont.

21 Az önkéntes műnyilvántartás részletes szabályairól szóló 26/2010. (XII. 28.) KIM rendelet 1. §; Vö.: Szaniszlai, Kovács: i. m. oldalszám nélküli internetes megjelenítés.

22 19/2014. (III. 13.) KIM rendelet 15. § (1) bekezdés b) pont.

jogátszállás, illetve jogutódlás útján. Nem csak az ötlet szerzője, kitalálója, hanem pl. a vagyoni jogokat megszerző munkáltató is az ötlet jogosultja.

Az egy típusba eső szerzői művek többsége gyakorta ugyanazon ötletre épül, s ez az ötlet nem teremthet első megalkotója számára kizárólagos felhasználhatóságot, nem válik első felhasználójának monopóliumává,²³ érvényesül a versenyszabadság.

Az innovációt előtérbe helyező gazdasági-társadalmi realitás az ötlet jogi keretrendszerbe vonásával / vonhatóságával kapcsolatosan az ötlet jogosultjának [ipso iure (?)] abszolút hatályú védelmét kívánja meg. Jelenleg mind a magyar, mind a külföldi jogrendszerekben az ötlet ilyenén védelme nem biztosított, az ötlet jogosultját „kötelezi” arra, hogy megtalálja azokat a jogintézményeket, melyekkel tudását védelmezni képes. Legbiztosabb védelmet az jelenti a jogosult számára, ha belső tudását nem hozza harmadik személyek, a külvilág számára, tudása a külvilág felé ismeretlen marad. Jogi eszközként e belső tudástartalmat, annak meglétét erősítheti a már említett önkéntes műnyilvántartás, vagy az ötlet leírásának közjegyzői letétbe helyezése. Ha a tudattartalom a külvilág, harmadik személy, együttműködő partner számára feltárára kerül, úgy az ötlet közlése előtti időpontra időzítetten továbbra is ezen két eszközzel, illetve a felek között relatív hatályú védelmet keletkeztető, titoktartási elemeket is tartalmazó szerződéssel óvhatja jogi pozícióját. Mindkét esetben a leghatékonyabb eszköz, ha az ötlet jogosultja minél hamarabb versenyelőnyre tesz szert, vagyis vagy saját maga, vagy valamely partner, így többek között kockázati tőkebefektető útján megvalósítja az ötletet. A megvalósítással párhuzamosan, illetve azután jut újabb szerephez a jogi eszközrendszer. Ha az ötlet alapján megindul a kidolgozás, s az ötlet átlép a szellemi tulajdon világába, úgy ipso iure, abszolút hatályú nevesítést és védelmet nyer. Valódi értékhorozózá kioldozottsága, az ötlet megvalósítása útján válik.

Az ötlet abszolút, illetve korlátozottan abszolút hatályú védelméhez / oltalmához az szükségeltetik, hogy az ötlet kidolgozásra, megvalósításra kerüljön, az alkotófolyamat valamely szellemi tulajdonban (így különösen szerzői műben,²⁴ szabadalmazható találmányban, védjegyben), illetve know-how-ban öltön testet. Ennek megtörténteig a polgári jog megvonja tőle az ipso iure védelemben / oltalomban részesíthetőséget. Büntetőjogi,²⁵ versenyjogi védelem²⁶ feltétele ugyancsak az ötlet valamely szellemi tulajdonban való manifesztálódása.

23 Vö.: Gyertyánfy Péter (szerk.): *Nagykommentár a szerzői jogi törvényhez*, Budapest, Wolters Kluwer (2014).

24 Filmötletnél ez minimálisan a szinopszis meglétét feltételezi. Vö.: Takó Sándor: A filmkészítés folyamatát övező polgári jogi kérdések Magyarországon és az Egyesült Államokban, különös tekintettel a szerzői jogra, *Szerzői Jogi és Iparjogvédelmi Szemle*, 2014/február, 9.

25 A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 385., 388. §§.

26 A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény különösen 2., 3., 4. §§.

Felmerülhet az ötlet know-how-val való rokoníthatósága. Akár a kódexbeli,²⁷ akár a jogelmélet,²⁸ vagy a jogalkalmazási gyakorlat²⁹ által kimunkált know-how fogalmakat tekintjük a know-how „Begriffskern”-je az ismeret, tapasztalat,³⁰ illetve megoldás,³¹ melyek jelentéstartalmuk szerint már az ötlet kidolgozottságát, megvalósítását feltételezik.³²

További vizsgálandó kérdés az ötlet árujellegének megléte, illetve vagyoni értéke. Alapvetően kétféle modell létezik a szellemi tulajdon megalkotása, s későbbi hasznosítása kapcsán. A vállalkozás az egyik modell szerint maga jut olyan ötletre, később megoldásra, szellemi tulajdonra, mely hasznosítható / felhasználható, a másik modell szerint a problémát, felvetést tudja megfogalmazni, viszont nem rendelkezik az annak megoldásához szükséges tudással, s ezért mástól szerzi be azokat ellenérték fejében. Ekként az ötlet mint tudás forgalomképes vagyoni értékkel bíró jószág, amely jellemző árujellegét kölcsönöz(het) neki.

27 Ptk. 2:47. § (2) bekezdés.

28 „Áruként szereplő műszaki-gazdasági ismeret -, tekintet nélkül arra, hogy ezt az ismeretet védi-e, s ha igen milyen értelemben, valamiféle hagyományos iparjogvédelmi intézmény, továbbá, hogy az adott ismeret ilyen védelemre egyáltalán alkalmas-e vagy sem.” Világhy Miklós: A „know-how” problémája, *Újítók Lapja*, 1968/17. 3-7.; Világhy Miklós: *A szellemi alkotások joga*, Budapest, Tankönyvkiadó (1975) 116.; „A know-how áruként szereplő, a gyakorlatban felhasználható műszaki, gazdasági vagy más termelési jellegű, titkosan vagy bizalmasan kezelt ismeret és tapasztalat, vagy ezek összessége.” Csécsy György: A know-how jogi megközelítésének egyes kérdései, *Publicationes Universitatis Miskolciensis Sectio Juridica et Politica* (1992) 22.; Csécsy György: A know-how definálásának problémái, *Magyar Jog*, 1998/12. 743.; Olyan gyűjtőkategória „melyben a legmagasabb színvonalú ismeretektől (szabadalmak) kezdve a gyártási tapasztalatokon és franchise előírásokon át a rutintevékenység szintjén összegyűjthető rendszerezett vagy bizalmas információkat foglal magában.” Tattay Levente: A know-how fogalom fejlődése, *Jogtudományi Közöny*, 2002/9. 410.; „a know-how lényegében információ vagy információk összessége, amely titkos (legalábbis közkinccsé még nem vált), iparjogvédelmi oltalomban külön jogszabályok nem részesítik, jellemzően műszaki természetű, és használati értéke (egyúttal vagyoni értéke) van.” Menyhárd Attila: A know-how apportálhatósága. In: Bacher Vilmos (szerk.): *Emlékkönyv Lontai Endre egyetemi tanár tiszteletére*, Budapest, ELTE ÁJK (2005) 130.; „olyan nem nyilvános, ugyanakkor gazdasági értékkel bíró ismeretek összességét jelenti, mely valakinek (általában gazdálkodó szervezetnek) rögzített formában (tehát személyektől függetlenül) rendelkezésére áll.” Lantos Mihály: A know-how összetevő szerepe és jelentősége szabadalmi és védjegy licencia szerződésekben (Az ezerarcú know-how), A MIE szervezésében a Szellemi Tulajdon Világnapja alkalmával 2011. 04. 27-én elhangzott előadás szerkesztett változata 2. [Elérhető: www.mie.org.]; „A know-how korlátozottan kizárólagos védelemben részesülő, vagyoni értékkel bíró, nem közsímert, különösen gazdasági, műszaki, szervezési jellegű ismeret, megoldás, vagy azok összeállítása, melynek titokban tartása érdekében jogosultja a körülmények által lehetővé tett lépéseket megtette.” Görög Márta: *A know-how jogi védelmének alapvető kérdései*, Budapest, HVG-ORAC (2012) 37.

29 A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala Iparjogvédelmi Szakértői Testülete által megjelenítetten a judikatúra a know-how fogalmának alábbi fogalmi ismérveit alakította ki: relatíve titkos, vagyoni értékkel bír, gazdasági, műszaki, szervezési jellegű, jogosultja az ismeretet, tapasztalatot kifejlesztő jogszerű jogalany, illetve az, aki a meglévő korábbi ismeretekből, tapasztalatokból leszűrte (szintetizálta), gyakorlati jellegű ismeret, azaz nem valamely jelenség felismerését jelenti, hanem egy olyan – a gyakorlatban alkalmazható – ismeret, tapasztalat, melynek hasznosítása legalább tervbe van véve, nem állmás, nevesített iparjogvédelmi oltalom alatt. Lásd: ISZT-21/2011.

30 Ptk. 2:47. § (2) bekezdés.

31 Görög [2012]: i. m. 37.

32 Ismeret: 1. A valóságra, ill. ennek valamely területére vonatkozó tapasztalatok, általánosítások, fogalmak összessége 2. Valaminek az ismerete: tájékozottság, tapasztalat valamiben 3. Tanulással szerzett tudás; *Magyar értelmező szótár* (2011) 439.; Tapasztalat: 1. A tapasztalás eredménye. 2. Fil. Az érzékelt világ visszatükrözése a tudatban. Ismereteink kísérleti ellenőrzése. Pusztai Ferenc (főszerk.): *Magyar értelmező szótár*, Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézet, Budapest, Akadémiai (2011) 988.; Megoldás az a cselekvés, az az eljárás, hogy valamit megoldanak, valaminek a megfigyelt, kiderítése, elintézése, végrehajtása. A Magyar Tudományos Akadémia Nyelvtudományi Intézete (szerk.): *A magyar nyelv értelmező szótára*, Negyedik kötet, Budapest, Akadémiai (1965) 1130.; Megoldás: Az az eljárás, tevékenység, hogy vmit megoldanak. Ennek módja, ill. eredménye; *Magyar értelmező szótár* (2011) 679.